

1903 at Borregaard trengte 25-30 prosent egendekning av tømmer for å unngå å bli presset av tømmerleverandørene. De kunne ellers lett utnytte bedriftens behov for å holde hjulene i gang, og oppnå urimelig høye priser. Men hvis man kunne gjøre seg uavhengig av eksterne leverandører for en fjerdedel til en tredjedel av råstoffbehovet, ville man ikke ha noen vanskelighet med å oppnå de samme prisene som andre tømmerkjøpere, mente Pedersen.⁷⁶

Samson lot seg overbevise også på dette punktet, og mente at kjøp av mer skog var «one of the necessities of the company». Han understreket at selskapet måtte være forberedt på meget store kapitalutlegg i den forbindelse «as a matter of prudence», og anslo selv de nødvendige utleggene til kanskje «Half a Millon of Money» eller fire ganger det man hadde betalt for Gravbergskogene. Partington fikk styrets fullmakt til å sette planene ut i livet.⁷⁷

Målet for tilgang på eget tømmer lå altså på et langt høyere nivå enn det Gravbergskogene kunne produsere. Pedersen satte straks i gang med besiktigelser og skogkjøp både i Norge og Sverige, men arbeidet med å sikre betydelig tømmerdekning fra egne skoger fortsatte i mange år. Mulige eiendomskjøp både i Norge, Sverige og Finland ble stadig diskutert mellom Partington og Pedersen. Vi har all grunn til å tro at det nettopp var i en slik sammenheng de svenske selskapene som konsernet sikret seg i 1908, ble ansett for interessante. Både Edsvalla og Mölnbacka-Trysil eide store skogområder i Värmland. Nils Pedersen skal senere ha hevdet at fabrikkene man overtok «var noe stort skrot», og at det hele fra den produksjonsmessige siden i utgangspunktet virket håpløst. Men skogene ga god fortjeneste, og anleggene ble modernisert slik at de etter hvert ga betydelig avkastning.⁷⁸

Kjøpet av Hafslund Sulfitfabrik i 1905 var også klart motivert ut fra ressurshensyn, selv om denne bedriften ikke eide skog. Hensikten var her å hindre prisdrivende konkurranse om tømmeret i Glomma.⁷⁹ Kellner-Partington hadde ut fra en slik tankegang forsøkt å sikre seg hele Hafslund-eiendommen allerede i 1893. Kjøpet var da ferdigforhandlet, men ble i siste liten forpurret av trelasthandlerne i Fredrikstad ad politisk vei, fordi de fryktet å bli avskåret fra råstoff.⁸⁰ Siden hadde Pedersen vaktet utviklingen ved sin gamle arbeidsplass med argusøyne, og da muligheten endelig bød seg, slo han raskt til.

Kampen om råvareresursene sto sentralt i utbyggingen av norsk celluloseindustri. Gjennom sine strategiske skogkjøp tidlig på 1900-tallet greide Kellner-Partington også på dette området å sikre Borregaard en uvanlig god plattform. Det er nok en viktig del av forklaringen på at Sarpsborg-bedriften ble så lønnsom og fortsatt kunne yte et så stort bidrag til det samlede overskuddet. Også i perioden fram til første verdenskrig, etter kjøpet av de svenske eiendommene og den store utbyggingen i Østerrike, blant annet med ny

fabrikk i Villach, sto Borregaard fremdeles for over 60 prosent av konsernets inntjening.

Selv om vi i dag ikke kan sette opp noe kapitalregnskap, fikk Samson åpenbart rett i at investeringene ved Borregaard også i denne runden ga meget god avkastning. Fra 1905 til 1916 oppnådde Borregaard et samlet overskudd på 2,6 millioner pund eller nesten 50 millioner kroner. Vi vet ikke hvor store investeringene var, men de lå antagelig opp imot 10 millioner. Aksjonærene hadde god grunn til å være tilfredse. Etter at utbyttet hadde ligget på 10-12 prosent fram til århundreskiftet, steg det til 15 prosent først på 1900-tallet og så til 20 prosent fra 1905. På dette nivået ble det liggende fram til verdenskrigen, da det kom helt opp i 25 prosent. I tillegg ga overskuddene også rom for avskrivninger og fondsavsetninger som til sammen var nesten dobbelt så store som utbetalt utbytte. I hele perioden fra 1892 til 1916 sto Borregaard alene for godt over halvparten av den meget gode inntjeningen i Kellner-Partington-konsernet.⁸¹

I årene fram til 1916 viste utviklingen ved Borregaard hvilke store muligheter som fantes i norsk treforedling. Under Kellner-Partington-konsernets vinger var det bygd opp en bedriftsenhet som måtte for-

Oversiktsbilde fra 1904 med Borregaard til venstre. Hafslund til høyre og Sarpsfossen i bakgrunnen. Allerede på dette tidspunktet var Borregaard blitt en betydelig produsent av bleket sulfitcellulose.